

Lakialoite LA 24/2021 vp

Inka Hopsu vihr ym.

Lakialoite laiksi perusopetuslain muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Aloitteessa ehdotetaan lakimuutoksia, joiden tarkoituksena on parantaa perusopetukseen valmistavan opetuksen laatua ja vahvistaa oppilaiden kielellisiä valmiuksia.

Aloitteen keskeisenä tavoitteena on nostaa äidinkielenään muuta kuin suomea tai ruotsia puhuvien lasten valmiuksia pärjätä peruskoulussa. Nykyisin ero äidinkielenään suomea tai ruotsia puhuvien ja vieraskielisten lasten osaamisessa ja oppimistuloksissa on poikkeuksellisen suuri, yksi Euroopan suurimpia.

Lakialoitteessa esitetään muutettavaksi perusopetuslain 5 §:n 1 momenttia siten, että kunnalla olisi velvoite järjestää perusopetukseen valmistavaa opetusta sitä tarvitseville ja sen enimmäislaajuudeksi muutettaisiin kaksi lukuvuotta (perusopetuslain 9 §:n 3 momentti). Lisäksi 5 §:ään lisätäisiin viittaus siihen, että perusopetukseen valmistavan opetuksen järjestämisestä ja opetusryhmien muodostamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Perusopetuslain 30 § 1 momentissa täsmennetään valmistavan opetuksen oppilaan oikeutta opetussuunnitelman mukaiseen opetukseen.

Mikäli lakialoite hyväksyttäisiin, edellyttäisi se kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuja lakeja muutettavaksi. Niin ikään vaikuttavan ja tehokkaan lainsäädännön luomiseksi olisi samanaikaisesti säädettävä myös muutoksia asetuksiin, jotka koskettavat opetusryhmäkokoja, opettajien kelpoisuuksia ja opetukseen oikeuttavia korkeakoulututkintoja.

PERUSTELUT

Nykyinen lainsäädäntö ei velvoita kuntia järjestämään perusopetukseen valmistavaa opetusta. Suomalaisen koulutusjärjestelmän haasteena on eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten huomioiminen oppijoina. Vaikka yleisesti suomalaisten oppimistulokset ovat hyviä, on ero äidinkielenään suomea tai ruotsia puhuvien ja vieraskielisten lasten osaamisessa ja oppimistuloksissa poikkeuksellisen suuri. PISA-tulosten mukaan Suomeen muuttaneiden perheiden lapset ovat keskimäärin lähes kaksi kouluvuotta valtaväestöön kuuluvien osaamistasoa jäljessä. Nämä oppimiserot ovat Euroopan suurimpia.

Lakialoite LA 24/2021 vp

Perusopetuslain 5 §:n mukaan kunta voi järjestää perusopetukseen valmistavaa opetusta. Perusopetukseen valmistava opetus on tarkoitettu oppilaille, joiden suomen tai ruotsin kielen taito ja muut valmiudet eivät riitä esi- tai perusopetuksen ryhmässä opiskelemiseen. Valmistava opetus vastaa laajuudeltaan vuoden oppimäärää. Vuonna 2019 perusopetuksen valmistavaan opetukseen osallistui 2 845 oppilasta. Vieraskielisten oppilaiden osuus perusopetuksessa on ollut kasvussa. Vuonna 2019 perusopetusikäisistä lapsista 7,7 % puhui äidinkielenään muuta kuin suomea, ruotsia tai saamea. Tällä hetkellä oppilaat ovat epäyhdenvertaisessa asemassa riippuen asuinpaikastaan sen suhteen, saavatko valmistavaa opetusta.

Maahanmuuttajille järjestettävän perusopetukseen valmistavan opetuksen laajuus vastaa yhden vuoden oppimäärää (9 §). Laissa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta säädetään, että perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoituksen perusteeksi voidaan hyväksyä yhden oppilaan osalta enintään yhdeksän läsnäolokuukautta.

Valmistavasta opetuksesta siirrytään monissa paikoissa liian nopeasti perusopetukseen ilman riittävää luokkaan tuotavaa tukea, vaikka oppilas ei ole kielellisesti riittävän hyvin edistynyt opiskellakseen yleisen opetussuunnitelman mukaisesti. Tällaisessa tilanteessa oppilaan oppiminen ja osaaminen vaarantuvat. Jos luokassa on useita hyvin heikosti suomen tai ruotsin kieltä osaavia oppilaita, opettajalla on mahdoton tehtävä taata laadukasta opetusta kaikille oppilaille. Tämän vuoksi valmistavan opetuksen enimmäiskestoksi pitäisi määritellä kaksi vuotta, joista jälkimmäinen lukuvuosi olisi suositeltavaa toteuttaa integroituna opetuksena perusopetuksen luokassa riittävin tukitoimin.

Perusopetusasetuksen mukaan perusopetukseen valmistavan opetuksen opetusryhmien muodostamisesta päättää opetuksen järjestäjä. Tavot järjestää valmistavaa opetusta vaihtelevat voimakkaasti opetuksen järjestäjien välillä. Valmistavien luokkien oppilasmäärät saattavat olla hyvin suuria ja oppilaat eri ikäisiä samassa ryhmässä. Joissakin kunnissa ja kouluissa valmistavan luokan oppilaat on integroitu suoraan perusopetuksen ryhmiin ilman riittävää suomi tai ruotsi toisena kielenä (S2) -opettajan tai valmistavan opetuksen opettajan antamaa opetusta. Tämän vuoksi perusopetuslakia on tarpeen täsmentää siltä osin, että siinä ohjattaisiin määrittelemään asetuksella tarkemmin opetusryhmien muodostamisesta, enimmäiskoosta ja opetuksen järjestämisen ta-voista luokamuotoisena tai integroidusti.

Opetus- ja kulttuuriministeriön vuonna 2016 julkaisema raportti "Maahanmuuttajien koulutuspolu ja integrointi" korosti niin ikään sitä, että varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa ja perusopetuksessakaan kaikki maahanmuuttajat eivät saavuta riittävää suomen tai ruotsin kielen taitoa. Perusopetuksen valmistavassa opetuksessa toimivien opettajien tarve on kasvanut erityisesti vuoden 2015 jälkeen. Lisäksi raportin mukaan kyseisissä opettajaryhmissä kelpoisuustilanne on jo valmiiksi heikompi kuin muissa opetustehtävissä toimivien.

Oppilaan pitäisi saada kielellisesti tuettua opetusta valmistavan opetuksen jälkeenkin riittävän pitkään. Tähän ei ole kiinnitetty tarpeeksi huomiota, ja lisäksi Suomessa on pula S2-opettajista. Kun oppilas siirtyy valmistavasta opetuksesta perusopetukseen tai jatkaa valmistavassa opetuksessa integroituna, oppitunneilla pitäisi tarjota oppilaille kielellisesti tuettua opetusta S2-opettajan tai valmistavan opetuksen opettajan antamana yhteistyössä luokan- tai aineenopettajan kanssa.

Lakialoite LA 24/2021 vp

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

perusopetuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan perusopetuslain (628/1998) 5 §:n 1 momentti, 9 §:n 3 momentti ja 30 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 5 §:n 1 momentti laissa 1216/2020, 9 §:n 3 momentti laissa 1037/2008 ja 30 §:n 1 momentti laissa 642/2010, seuraavasti:

5 §

Muu opetus ja toiminta

Kunnalla on velvollisuus järjestää perusopetukseen valmistavaa opetusta sitä tarvitseville ja kunnan päättämässä laajuudessa perusopetuksen 7.—9. vuosiluokan yhteydessä annettavaa joustavan perusopetuksen toimintaa. Kunta päättää perusopetuksen järjestämisestä muille kuin oppivelvollisille. Perusopetukseen valmistavan opetuksen järjestämisestä ja opetusryhmien muodostamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

9 §

Opetuksen laajuus

Maahanmuuttajille järjestettävän perusopetuksen valmistavan opetuksen laajuus voi enimmillään vastata kahden vuoden oppimäärää. Valmius siirtyä perusopetukseen todetaan kielellisten valmiuksien arvioinnilla, johon Opetushallitus laatii kriteerit.

30 §

Oikeus saada opetusta

Opetukseen ja valmistavaan opetukseen osallistuvalla on työpäivinä oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä.

Lakialoite LA 24/2021 vp

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 21.6.2021

Inka Hopsu vihr
Vilhelm Junnila ps
Mari Holopainen vihr
Pirkka-Pekka Petelius vihr
Satu Hassi vihr
Noora Koponen vihr
Saara Hyrkkö vihr